

tékeny tőkék gyűlnek egybe első sorban az OTI-nál és MABI-nál, másodsorban a különféle nyugdíjintézményeknél. Az itt egybegyűlt tőkék elhelyezése körül a közelmúltban heves viták folytak. Sokan kifogásolták azt, hogy az egybegyűlt tőkéket régi házak vásárlására használják fel, ahelyett, hogy különösen az ipartól és kereskedelem-től elvont összegeket az ipari és kereskedelmi tevékenység alátámasztására használják fel. Sok mindenféle terv merült fel. Vannak, akik célbetétek útján akarják ezek tőkéit bizonyos rendeltetéssel felruházni. Mások azt tartják helyesnek, hogy ez intézmények foglalkozzanak saját maguk hitelnyújtással. A Munkaügyi Szemlében olvastunk egy oly javaslatot is, hogy létesítsenek ez intézmények egy új pénzintézetet a rendelkezésükre álló tőkék gyümölcsösztetése céljából.

Ma még az ezirányú fejlődésnek csupán az első stádiumánál tartunk. Éppen ezért volna kíváncsú, hogy pénzügyi és állami politikánk határozott irányban foglaljon állást. Ez az irány pedig nem lehet más, mint az állami és egyéb köztestületekre hárítani a szándékolt feladatokat a jelenlegi szervezetek felhasználásával leendő megoldása.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A válságjogi tárgyú joggyakorlat köréből kevés újabb döntést regisztrálhatunk. Biztosítási ügyletből eredő dollárkövetelést valorizál két kúriai ítélet. A P. VII. 3789/1933. sz. ítélet szerint a dollárkikötés kétség esetén azt jelenti, hogy a dollárkövetelés lejáratkori egyenértéke kerüljön kifizetésre; ugyanezt állapítja meg effektív dollárkikötés esetén a P. VII. 1209/1934. sz. ítélet, azonban különös súlyt fektetve az adós késedelmére. A budapesti kir. törvényszék mint fellebbezési bíróság 21. Pf. 14875/1933. számú végzése (*Medzihradzsky* folyóiratának III. köt. 397. old.) ingóvégrehajtásnál aranyzáradék nélküli dollárkövetelést a 24000/1929. I. M. sz. rend. 16. §-ának analógiájára a sorrendi tárgyalást megelőző napon jegyzett árfolyamon értékeli. A gazdasági lehetetlenülésre a felek a legkülönbözőbb tárgyú perekben hivatkoznak. Így a P. III. 365/1934. számú ítélettel eldöntött ügyben az alperes házasságon kívüli nemi viszony megszüntetéseért kikötött járadék leszállítását kérte ezen a címen. A Kúria szerint a gazdasági lehetetlenülés kérdése csak viszontszolgáltatástól függő szolgáltatás esetén jöhet szóba; visszteherrel független járadék esetén a Pp. 413. §-a nyerne alkalmazást, de nem egyszerű kifogásra, hanem csak viszontkeresetre. Hasonló döntés a P. III. 373/1934. sz. is.

Hozományadási kötelezettség sem szüntethető meg vagy csökkenthető gazdasági lehetetlenülés címén, mivel ez is egyoldalúan vállalt tartozás (P. III. 3177/1933.). Az adott esetben járadékhozományról volt szó.

*

Az egyesület közigazgatási felügyeletére vonatkozó szabályok kihatnak az egyesület jogselekményeinek magánjogi hatályára is és így a felügyeleti hatóság által megsemmisített közgyűlési határozattal megállapított kegydíj a felperesnek nem jár. (P. VI. 5764/1933.)

*

Végrehajtási jelzálogjog is átalakítható *keretbiztosítéki jelzálogjoggá*, ami következik abból, hogy a megszünt végrehajtási jelzálogjog ranghelyével is rendelkezik a tulajdonos. Ez az átalakítás azonban nem történhetik meg akkor, ha a tulajdonos valamely későbbi jelzálogos hitelező javára a ranghellyel való rendelkezésről lemondott. (P. V. 5615/1933.)

A *vízdíjat* ugyanaz a *törvényes elsőbbség* illeti meg, mint a *községi adót* (P. V. 1855/1933.). A döntés aggályos. A törvényes elsőbbségre vonatkozó szabályokat, amelyek amúgyis túlsok esetben törik meg a prioritás elvét, nem lehet kiterjesztően értelmezni. Hogy a vízdíj nem adó, ahhoz kétség nem férhet; csak az és annyi vízdíjat fizet, aki és amennyi vizet a község vízművéből elhasznál. A község követelése egyszerű magánjogi követelés. Nem változtat ezen az, hogy közadók módjára hajtják be, — mert hiszen akkor közjogivá válna minden 25 pengőn aluli követelés; nem változtat ezen az sem, hogy a közönség a vízszolgáltatást közérdekből vállalja magára, mert ugyanilyen okfejtéssel előnyös tétellel lehetne minősíteni a gáz- és villanyművek követeléseit is. Egyébként a végzés szerint az előnyös kielégítés nem vonatkozik az ipari célokra igénybevett víz ellenértékére; nehéz megérteni, hogy miért volna ez kevésbé közérdekű, mint a fogyasztási célokra történő vízszolgáltatás. A Kúria szerint a községnek módjában áll az ipari célokra igénybevett víz szolgáltatásának beszüntetésével megakadályozni a hátralékok felgyűlését. Ehhez minden bizonnyal joga van a községnek a fogyasztási célokra szolgáltatott víz ellenértékének késedelmes megfizetése esetében is.

*

A haszonbérbeadó *nagykorúsítását* a gyámhatóság tévedésből jogerősnek mondta ki; utóbb a belügyminiszter a nagykorúsítás iránti kérelmet jogerősen elutasította. A két időpont között kötött haszonbérbeadási szerződést a Kúria

P. VI. 4692/1933. számú ítélete érvényesnek mondja ki, mivel a gyámhatóság határozata konstitutív jellegű és a belügyminiszteri határozatnak visszaható ereje nincs.

*

A *jogban való tévedést* egyre több esetben tekinti a kir. Kúria mentesítő oknak. Így a P. I. 3536/1933. számú ítélet a *törvényesség megtámadásában akadályozottnak* minősíti azt az örökagyót, akiről, mint kisbirtokosról fel lehet tenni, hogy abban a *hiszenben* volt, miszerint az ő törvényes gyermekének anyakönyvezett személy törvényességét nem támadhatja meg, mivel ennek az anyakönyvi bejegyzés megtörténte útját állja. A P. VII. 2711/1933. sz. ítélet — ellenében a MD. 1934. 83. sz. a. közölt P. VII. 250/1933. sz. ítélettel — a *nagyobb gazdasági gépet megvásárló kisbirtokos* által, aki az ügylet megkötésekor az előírt alakszerűségeket nem tartotta be, utóbb kiállított különböző okiratokat és általa véghezvitt ráutaló tényeket tekinti hatálytalanoknak annak folytán, mivel ezeket a cselekményeket jogban való tévedésre vezeti vissza. Ez a gyakorlat aggályos. A jogban való tévedésnek mentesítő körülményül való elfogadása ártalmára van a forgalomnak. Bármennyire járatlan a jogban valaki, módjában áll, hogy ügyvédhez forduljon és magát cselekményeinek vagy mulasztásainak jogi következményei felől felvilágosíttassa. Az ellenérdekű fél joggal bízhat abban, hogy amint reá, úgy a másik félre is a jog precizen megállapított szabályai fognak alkalmazást nyerni.

*

Az *ajándékozásnak* a megajándékozó szükségbe kerülése folytán való visszavonhatóságát mondja ki a P. V. 4725/1933. sz. ítélet. A P. V. 4773/1933. sz. döntés hatálytalannak jelenti ki a durva hálátlanság címén való visszavonás jogáról való lemondást. A P. I. 1890/1933. sz. ítélet a *clausula rebus sic stantibus* tágabb körű alkalmazását teszi lehetővé ajándékozási ügyleteknél. Az adott esetben a felperes gabonából álló kikötmény ellenében mondott le ingatlana haszonélvezeti jogáról, amely kikötmény a gabona áresése következtében már nem volt elegendő a felperes eltartásának biztosítására. A konkrét esetben a Kúria elutasította az ajándékozást megtámadó keresetet, de nem elvi, hanem konkrét okokból.

*

Hamis aláírással ellátott váltó még a hamis aláírás utólagos jóváhagyása esetében sem létesít váltójogi kötelmet. (P. VII. 915/1934.)

*

A P. III. 4939/1933. számú ítélet a *jegyszegő vőlegényt erkölcsi kártérítés* megfizetésére kötelezi, mivel menyasszonya szabad elhatározását jogellenesen befolyásolta, kényszerítve őt távoltartottá és megfenyegette arra az esetre, ha menyasszonya őt otthagyja, noha tudnia kellett, hogy mint csendőrmester a vagyontalan felperest nem veheti el feleségül.

A házassági köteléki perek is sokszor visszatükröztetik a nehéz gazdasági viszonyoknak a házasságra is kiható következményeit. A P. III. 5125/1933. sz. ítélet szerint a *feleség nem hagyhatja el férjét* amiatt, hogy az vagyoniilag *tönkrement*, viszont a férj köteles mindent elkövetni az irányban, hogy feleségét eltarthassa és a kereskedősegéd férj nem utasíthat vissza egy neki felkínált, nehéz munkával járó haszonbérletet. A feleség férjét *albérleti lakásba* is tartozik követelni (P. III. 142/1934.), ha ez legalább ugyanúgy megfelel a házasság folytatásának, mint az azelőtt a feleség anyjával közösen használt lakás; viszont nem alkalmas a házasság folytatására a budapesti *Népszálló* (P. III. 5556/1933.).

*

A házassági vagyoni jog körében is több érdekes döntéssel találkozunk. A P. III. 4883/1933. számú ítélet a *házasság felbontásának esetére létesített megállapodást* nem találta semmisnek, mivel az abban a feleség javára kikötött szolgáltatások nem a bontás ellenértékét képezték. A P. III. 4884/1933. sz. ítélet szerint az elvált feleség, akinek férje a házasság felbontásakor százados volt és azóta altábornagy lett, nem követelheti tartásdíjának felemelését volt ura jelenlegi jövedelméhez mérten, mivel neki csak a *házasság megszűntekori helyzethez képest jár a tartás*. Nem tudjuk, összeegyeztethető-e ez az álláspont a Pp. 413. §-ával és nem jelent-e visszatérést a H. T. 91. §-ának a) pontja felé, amelyet pedig a Pp. 413. §-a nyilván hatályon kívül kívánt helyezni. Ha ugyanis a Kúria álláspontja megáll, úgy a felemelés csakis arra az esetre korlátozódna, ha a feleség rangszerű tartása a férj akkori vagyoni viszonyai folytán a bontás idejében nem volt megállapítható. A fent idézett kúriai ítélet egyébként előnyös helyzetbe hozná a köztisztviselői fizetési osztályokba sorozott férjeket a szabadfoglalkozásúakkal szemben, akiknél minden esetre nehezebb lenne megállapítani azt a vagyoni helyzetet, amelyhez a feleség tartási igényének változatlanul igazodnia kell. A feleknek az a joga, hogy a Pp. 413. §-a alapján felemlést vagy leszállítást kérhessenek, diszpozitív jog, úgy, hogy a felek ezekről a jogaikról hatályosan lemondhatnak. (P.

III. 3959/1933., 6610/1933., 1787/1934.). Az utolsónak említett ítélet szerint a megváltozhatatlanság kikötése olyankor, midőn a tartásösszeg maga közjegyzői okiratban van megállapítva, közokirati formával nem bíró levélben is, amely a Pp. 317. §-ának megfelel, megtörténhetik. Ez az álláspont aggályos, mivel *minden* a házasfelek mint ilyenek között létrejött kikötésnek érvényi kelléke a közokirati forma. Ugyanez az ítélet a leszállításról való lemondást abban a hallgatóságos feltételezésben tekinti megtettnek, hogy a lemondó nyugdíja változatlan marad; ha azonban a nyugdíjat csak mintegy 10%-al szállították le, ez még nem olyan nagymértvű jövedelemcsökkenés, amely a Kúria által elfogadott hallgatóságos feltételezéssel szemben a megtörtént lemondás dacára a tartásdíj leszállítására módot adna.

*

A versenytörvény körébe kifejlődött újabb gyakorlatból megemlítést érdemelnek a következő ítéletek: A P. IV. 1007/1934. sz. ítélet szerint tisztességtelen versenycselekmény *bütorok eladásának* az eladó *kereskedői minőségének elhallgatásával való hirdetése*. A *droguisták és gyógyszerészek közötti jogvitára* vonatkoznak a P. IV. 6369/1933. és a P. IV. 226/1934. sz. ítéletek, amelyek szerint büntetendő cselekmény és így a versenytörvény szempontjából is tilos gyógyszerárunknak droguisták részéről való eladása. A P. IV. 6144/1933. sz. ítélet szerint az abbanhagyásra irányított keresetet el kell utasítani, ha alperes a sérelmesnek tartott cselekményt az első felszólítólevélre még a kereset átvétele előtt abbanhagyta, mert ilyenkor az alperes mindazt megtette, ami tőle elvárható.

*

Számos figyelemreméltó döntés vonatkozik eljárási jogi kérdésekre. A kir. Kúria büntető jogegységi tanácsának B. I. 1672/1934. sz. ítélete (J. H. 1934. 673.) megállapítja ugyan a büntetőbíróság törvénysértését, amely a Bp. 490. §-ára hivatkozva váltófizetési meghagyásokat is hatályon kívül helyezett, azonban ezt a sérelmet jogegységi perorvoslattal sem tekinti orvosolhatónak. Ez az álláspont nem áll meg, mivel a büntető bíróság túllépte hatáskörét, ami pedig a jogegységi perorvoslat során a konkrét ügyre is kihatóan tekintetben vehető. *Külföldi bíróságnak* Magyarországon nem hatályos és végre nem hajtható *ítélete* a magyar bíróság ítéletének nem szolgálhat alapul még annyiban sem, hogy a külföldi ítélet az anyagi jogi jogcímet pótolná (P. III. 6381/1933.); *bizonyítékul* azonban a külföldi

bíróság ítélete felhasználható (P. VI. 5155/1933.). Egy harmadik ily ítéletet ismertet *Béck* Salamon idei évfolyamunk 410 oldalán; l. még a J. H. 1933. 233. sz. a. közölt P. T. 5581/1930. sz. döntést is. A *bírói egyesség* nemcsak perújítással támadható meg, hanem *megtámadható mint magánjogi jogügylet* is, az anyagi magánjog szabályai alapján. (P. IV. 4177/1933.) A P. VI. 5421/1933. számú ítélet szerint az a fél, aki a *tanú megesketését nem kérte*, evvel még *nem fogadta el* a maga részéről a tanú vallomását. A P. VI. 5913/1933. sz. ítélet szerint lehetséges az, hogy részvénytársaság igazgatósági tagja ne félként, hanem *tanúként* hallgattassék ki.

*

A P. VI. 5520/1933. sz. határozat értelmében *ingatlan bérjövodelmeinek zár alá vételénél* nincs szükség arra, hogy a bérlők az ingóvégrehajtás szabályai szerint letiltó rendelvényeket kapjanak, hanem elegendő az, ha a bérlőket a zárgondnok értesíti a zár alá vételről.

*

A P. II. 2034/1933. sz. ítélet szerint a szabadalmazni kért *találmány ujdonságát* a technikának az elsőbbség megszerzése idejében való állása alapján kell megítélni, amiből következik, hogy a műszaki tudományoknak a most említett időpont után bekövetkezett fejlődése nem alkalmas a korábban megszerzett szabadalom ujdonságának lerontására.

Dr. Vági József.